09/01/2021

Εφηβεία, μια παρεξηγημένη ηλικία

/ Ενορίες

Του π. Ιωάννη Καλογερόπουλου – Εφημερίου του Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Φανερωμένης Χολαργού

Είναι τόσο ενδιαφέρουσα και τόσο πλούσια η ηλικία αυτή, ώστε δεν θεωρώ ότι επαναλαμβάνω γνωστά πράγματα, γράφοντας αυτό το γράμμα που απευθύνεται σε σένα , και αναφέρεται στην εφηβεία. Ελπίζω να καταλάβετε, γιατί την ονόμασα παρεξηγημένη ηλικία. Θυμίζω ότι πολλές φορές αναφερόμαστε στη εφηβεία σαν να είναι κάποια αρρώστια, και για αυτό όταν θέλουμε να δικαιολογήσουμε κάποιον έφηβο λέμε «μην τον παρεξηγείς, άστον, περνάει εφηβεία.» Αυτό, δείχνει από μία άποψη και το πόσο οδυνηρή είναι αυτή η ηλικία, για τον ίδιο τον έφηβο.

Ας την γνωρίσουμε λοιπόν λίγο καλύτερα έστω μέσα από αυτό το γράμμα, έτσι ώστε να καταλάβουμε καλύτερα τους εφήβους μας, και να κατανοήσουμε ακόμα καλύτερα τις έντονες αλλά και τις ήπιες, μερικές φορές, συγκρούσεις που γίνονται μέσα στις οικογένειες!

Η εφηβεία κατ' αρχήν, έχει βιολογική αρχή και ψυχολογικό τέλος, δηλ. αρχίζει από την ηλικία που αλλάζει το σώμα του παιδιού, που μεγαλώνει, που ψηλώνει, και τελειώνει , όταν τελειώσουν οι βασικές λειτουργίες ,για τις οποίες η εφηβεία υπάρχει. Δηλ. πότε; Άγνωστο. Για άλλον τελειώνει στα 17-18 ,για άλλον στα 25, για άλλον στα 40 και για άλλον μπορεί να μην τελειώσει και ποτέ!

Για ποιο λόγο άραγε είναι τόσο κρίσιμη αυτή η ηλικία, και για ποιο λόγο να προκαλεί τόση φουρτούνα στη ψυχή του ανθρώπου;

Για να το καταλάβουμε αυτό, θα πρέπει να σκεφτούμε ανάμεσα σε ποιες ηλικιακές περιόδους ,βρίσκεται η εφηβεία. Αποχαιρετά την παιδική ηλικία, και ανοίγεται στην ενήλικη ζωή, δηλ. ουσιαστικά ένα παιδί πρέπει να μεταμορφωθεί σε ενήλικο, και αυτό το άλμα είναι τεράστιο.

Ο Θεός λοιπόν, μέσα στην σοφία του, όρισε να υπάρχει ένα ικανό διάστημα ετών ,όπου το παιδί σιγά- σιγά, θα μεταμορφωθεί σε ενήλικο. Αυτό το διάστημα είναι η εφηβεία, η ηλικία προετοιμασίας του μελλοντικού ενηλίκου. Ας γνωρίσουμε λοιπόν ποιες λειτουργίες συντελούν σε αυτή την μεταμόρφωση και που χαρακτηρίζουν τον κάθε ενήλικο.

1. Πρώτα απ' όλα ο κάθε ενήλικος ζει ανεξάρτητος. Πρέπει να ζήσει μέσα στην κοινωνία, να ασκήσει μια εργασία και επομένως πρέπει να ανεξαρτητοποιηθεί από τους γονείς του. Αυτό είναι ένα πρώτο έργο της εφηβείας. Πρέπει στο παιδί το εξαρτημένο από τους γονείς , βαθμιαία να του δοθεί ανεξαρτησία, ώστε ως ενήλικος να μπορεί να είναι πια ανεξάρτητος. Το έργο αυτό δεν είναι τόσο απλό και οφείλεται καθαρά στο γεγονός, ότι εμείς οι μεγάλοι ως γονείς των εφήβων δεν είμαστε έτοιμοι, και μας ενοχλεί όχι μόνο το ότι το παιδί ζητάει την ανεξαρτησία του, αλλά και το ότι μεταβάλλεται η παλιά κατάσταση που ήταν ποια; Ότι είχαμε ένα παιδί που κρεμόταν πάνω μας και τώρα το χάνουμε!Στο σημείο αυτό ο γονιός αρχίζει να γίνεται μέρος της σύγκρουσης

2. Τι άλλο θέλουμε από έναν ενήλικο; Ένας ενήλικος πρέπει να έχει καλλιεργημένη κρίση. Δεν είναι πια παιδί το οποίο έχει απόλυτη εμπιστοσύνη σε αυτά που λένε οι γονείς του. Θέλουμε να αναπτύξει κριτική σκέψη, να κατανοεί τον κοινωνικό περίγυρο για να μπορεί να προστατεύεται. Άρα, μέσα στην εφηβεία, πρέπει να

καλλιεργηθεί η κρίση και η βούληση του νέου. Δεν κρίνει μόνο την πολιτική, κρίνει και την εκκλησία, κρίνει τα πάντα και τους πάντες, άρα κρίνει ακόμα και τους γονείς του, αυτό είναι αναπόφευκτο.

Κι έτσι, έχουμε το περίφημο φαινόμενο της απομυθοποίησης των γονέων, που σημαίνει ότι, ενώ όταν ήταν παιδί, οι γονείς του φάνταζαν στα μάτια του τέλειοι, αυθεντίες, τώρα ξαφνικά αρχίζει να βλέπει και να νοιώθει ότι δεν είναι τέλειοι, και αυτό του στοιχίζει.

Ως γονείς δεν είμαστε έτοιμοι να αποδεχτούμε την ενδεχόμενη αμφισβήτησή τους , ενοχλούμαστε, τους κατηγορούμε για αναίδεια και θρασύτητα. Οι νέοι έχουν ένα πολύ καθαρό βλέμμα και διακρίνουν τα ελαττώματά μας που εμείς κρύβουμε από τον εαυτό μας τον ίδιο, γιατί το μάτι του νέου είναι καθαρό, είναι μάτι που μόλις ανοίχθηκε στην όραση του κόσμου. Μια άλλη πηγή συγκρούσεων λοιπόν, είναι αυτές που προκύπτουν από την διάθεση των εφήβων για έντονη κριτική έναντι των πάντων.

3. Τι άλλο θα συμβεί στη ζωή του ενηλίκου; Ο ενήλικος θα αρχίσει να συνδέεται με το άλλο φύλο και θα κάνει οικογένεια. Το ενδιαφέρον για το άλλο φύλο ξυπνάει κατά την διάρκεια της εφηβείας, σε μια ηλικία, που σχεδόν όλοι οι έφηβοι δεν γνωρίζουν ότι είναι ηλικία προετοιμασίας για τη σχέση και όχι ηλικία σχέσης.

Ο έφηβος δεν ασκεί επάγγελμα, αλλά ετοιμάζεται για να ασκήσει επάγγελμα. Το ίδιο ισχύει και για τη σχέση με το άλλο φύλο. Εδώ έχομε δύο σημαντικά λάθη που γίνονται από τη μια από τους γονείς, και από την άλλη από τους εφήβους.

Οι γονείς ταράζονται πάρα πολύ και σοκάρονται από το ενδιαφέρον που δείχνουν τα παιδιά τους για το άλλο φύλο και ασκούν μια αγωγή που όχι μόνο δεν βοηθάει στη συνάντηση με το άλλο φύλο, αλλά και πολλές φορές είναι κατασταλτική και εκφράζει δικά τους προσωπικά προβλήματα, μερικές φορές και εξ΄ ονόματος της Εκκλησίας και της ορθόδοξης πίστης!

Τέτοιες συμπεριφορές, περιορίζουν την αυτοεκτίμηση των εφήβων , και πολλοί έφηβοι έχουν οδηγηθεί σε αλλεπάλληλους και αποτυχημένους δεσμούς, κατά βάσει μόνο από την έλλειψη αυτοεκτίμησης. Επειδή έχουν ανεκπλήρωτη την ανάγκη της επιβεβαίωσης, την αναζητούν από κάπου και μόλις βρεθεί κάποιος /α να πει δύο ωραία λόγια, … αμέσως ερωτεύονται επιδερμικά και επιπόλαια , ακόμη και με απρόβλεπτες συνέπειες, όπως μια ξαφνική, ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, με τις σοβαρότατες συνέπειες, που έπονται τέτοιων καταστάσεων.

Συνεπώς, το θέμα της αυτοεκτίμησης είναι πολύ σημαντικό στη ζωή κάθε ανθρώπου, σημαντικότερο όμως, στη ζωή του κάθε εφήβου.

4. Τι άλλο περιλαμβάνει η ενήλικη ζωή; Στόχους. Ο ενήλικος βάζει στόχους και προσπαθεί να τους εκπληρώσει. Έχει ιδανικά, που όλοι γνωρίζουμε ότι διαμορφώνονται κατά την ηλικία της εφηβείας. Δικαίως λοιπόν έχει λεχθεί, ότι η εφηβεία είναι η ηλικία των ιδανικών. Έτσι,έχουμε το φαινόμενο, έφηβοι να ονειρεύονται να γίνουν ευεργέτες της ανθρωπότητας, ιεραπόστολοι, εφευρέτες, αλλά να βαριούνται να πάνε στη κουζίνα να φέρουν ένα ποτήρι νερό...

Στο σημείο αυτό, γίνονται δύο λάθη, που καταλαμβάνουν τα δυο άκρα. Το ένα άκρο είναι οι γονείς να ενισχύουν πολύ τα ιδανικά των εφήβων, να έχουν προσδοκίες μεγάλες, ώστε κάποια στιγμή, ο έφηβος να λυγίσει από το βάρος, που νοιώθει, ότι οι γονείς του φόρτωσαν στους ώμους του. Είναι τα παιδιά εκείνα, τα οποία αισθάνονται, ότι τους επιτρέπεται να είναι μόνο τέλεια, γιατί αν είναι κάτι λιγότερο, θα προδώσουν τις προσδοκίες των γονιών τους.

Στο άλλο άκρο, βλέπουμε την υποτίμηση των παιδιών από εμάς τους γονείς. Είναι τα παιδιά εκείνα στα οποία δεν πιστεύουμε, και περνούνε την εφηβεία τους μέσα σε μαρασμό, είναι τα παιδιά εκείνα που δεν μπόρεσαν να θέσουν στόχους και ιδανικά για τον εαυτό τους ,γιατί οι γονείς τους είχαν άλλα ιδανικά, πολύ υψηλά, που τα παιδιά δεν θέλησαν να ακολουθήσουν.

5. Η τελευταία λειτουργία που πρέπει να επιτελεστεί κατά την εφηβεία, είναι η ανάπτυξη μιας προσωπικής θρησκευτικότητας.

Στην παιδική ηλικία, το παιδί είχε κάποια σχέση με το Θεό και την Εκκλησία, από εμπιστοσύνη σε εμάς και από συνήθεια. Στη εφηβεία, έχουμε το περίφημο φαινόμενο της αμφισβητήσεως του Θεού και της Εκκλησίας. Κι είναι εύλογο το ερώτημα, γιατί αμφισβητούνται; Όχι μόνο, επειδή η κρίση καλλιεργείται και συμβάλλει σε αυτή την αμφισβήτηση, αλλά επειδή ο έφηβος επιθυμεί να διαμορφώσει μια προσωπική θρησκευτικότητα , δηλ. θέλει ως ενήλικος να πιστεύει στο Θεό, επειδή ο ίδιος έχει πεισθεί για αυτό, να ακολουθεί το Θεό και την εκκλησία επειδή πραγματικά τον εκφράζει ,και όχι γιατί του το λέει, ή ακόμη χειρότερα, του το επιβάλλει κάποιος άλλος.

Ίσως τώρα, να αντιλαμβανόμαστε ότι οι πέντε παράγοντες που περιέγραψα παραπάνω και τα επαναλαμβάνω για να τα συγκρατήσουμε στη μνήμη μας, η πορεία προς την ανεξαρτησία, η καλλιέργεια της κρίσεως, η ανάπτυξη του ερωτικού ενδιαφέροντος, οι στόχοι και τα ιδανικά, και η προσωπική

θρησκευτικότητα, ίσως τώρα λοιπόν, να αντιλαμβανόμαστε γιατί δημιουργούν μεγάλη αναταραχή μέσα στην οικογένεια.

Επειδή αγνοούμε το τι είναι η εφηβεία, δεν μπορούμε να μπούμε στη θέση των εφήβων μας, αδυνατούμε να καταλάβουμε πως νοιώθουν αυτοί οι εξελισσόμενοι άνθρωποι, αυτά τα παιδιά που ονομάζονται έφηβοι, ώστε να τους συμπαρασταθούμε σε αυτή την προσπάθεια, την δύσκολη προσπάθεια για να κατορθώσουν, από παιδιά να γίνουν ενήλικες.

Θα ήθελα να τελειώσω λέγοντας, ότι η εφηβεία των παιδιών μας είναι μια καταπληκτική εμπειρία και για τη δική μας ζωή. Είναι ευκαιρία, να δούμε νέες πτυχές του χαρακτήρα μας, που δεν τις είχαμε σκεφτεί ποτέ. Οι έφηβοι έχουν την ικανότητα, να φέρουν στη επιφάνεια τα κρυφά μας ελαττώματα . Μας ωθούν σε συμπεριφορές τέτοιες ,που φέρνουν στην επιφάνεια τις αδυναμίες και τις ελλείψεις μας, τρωτά σημεία του χαρακτήρα μας, που δεν φανταζόμαστε ότι είχαμε, και έτσι μας ευεργετούν. Είναι ευεργέτες μας οι έφηβοι, μας βοηθούν να καταλάβουμε καλύτερα τον εαυτό μας και να τον διορθώσουμε.

Επομένως, η εφηβεία είναι μια πρόκληση για ολόκληρη την οικογένεια. Είναι μια ηλικία που την περνάει ένας, αλλά έχει επιπτώσεις σε ολόκληρη την οικογένεια.

Αν ανταποκριθούμε σε αυτή την πρόκληση και πρόσκληση συνάμα, θα κτίσουμε μια πολύ καλύτερη σχέση με τα παιδιά μας

Αν δεν ανταποκριθούμε, θα δούμε την εφηβεία τους απλά σαν μια ενόχληση, θα υιοθετήσουμε τη σύγκρουση ως στάση αντιμετώπισης της κρίσης. Θα είμαστε ανικανοποίητοι, και γονείς και παιδιά, ίσως για όλη την υπόλοιπη ζωή μας.